

ELŐFIZETÉS

HELYEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VEDEKÉRT:
Egy évre 26 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HÍRDETMÉSEK:
6-szorosított sor egyszer 10 fillér,
minden következőjénél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Magyar és orosz együtt
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 127.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Rt. Könyvny.
Tárnagy.
Szent István-utca 21. sz.
TELEFON-SZÁM: 154.

Arad, 1915.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Csütörtök, szeptember 16.

Magyar csapatok és honvédek sikerei a várháromszögben.

Budapest, szeptember 15. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér:

A besszarábiai határon csapataink egy orosz támadást utasítottak vissza. A Dnyeszter mellett és Bucactól keletre fekvő hadállásainkon csend uralkodott. Galíciai és wolhyniai harcfrontunk összes többi részein újra nehéz, az ellenség számára eredménytelen harcok fejlődtek ki. Dubnotól északkeletre az ellenség egy sikertelen ellentámadásnál sok halottan kívül foglyokban hat tisztet és nyolcszáz főnyi legénységet veszített. Ebben a harcban három gépfegyvert is zsákmányoltunk. Itt magyar közshadseregbeli, valamint honvédszászlóaljok és az ottocani 79. számú gyalogezred elszánt parancsnokaiknak önálló gondoskodástól irányított vezetése mellett a háboruban bevált katonai kiválóságuk újabb bizonyítékait szolgáltatották. A Styr és a Pripjat erdős mocsárövezetében lovasságunk az utóbbi napokban számos ellenséges lovass csapatot vert vissza. A Litvániában küzdő os. és kir. csapatok szövetségeseikkel együtt elérték a Szezarát.

Olasz hadszíntér:

A tiroli határvidéken a szokásos tüzéségi harc tegnap is tartott. A karinthiai határon a tüzéségi harc egyes pontokon nagyon megélenkült. A Ladinut szorosától keletre csapataink támadtak és elfoglalták a **Hindenig-Kogel határhegytől délkeletre fekvő hegygerincen levő ellenséges hadállásokat.** A tengeremelléki harcfronton az olasz tüzéség a Jaworcektól a tolméini hídfőig terjedő szakaszon fokozott hevességgel tüzelt hadállásaink ellen. A Jaworcek és a Wrsic szakaszon levő hadállásaink ellen intézett ellenséges támadások összeomlottak. Hasonlóképp megheiusultak a doberdoi szakaszon az ellenség szokásos közeledési kísérletei. **Höter altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Dünaburgtól nyugatra a hídfőért harcolnak a németek.

Berlin, szeptember 15. (Hivatalos.)

A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Hartmansweilerkopfon tüzelésünkkel megakadályoztuk a franciáknak mellett egy támadási kísérletét. Egy Rechesy (a francia-svájci határ közelében) megfigyelt megkötött léghajót lelőttünk. A léghajó felborult és lezuhant.

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Dünaburgtól nyugatra a hídfőnél harcolunk. Solakinál (Dünaburgtól délnyugatra) az ellenséges lovasságot visszavetettük. A Vilija mellett Vilnától északkeletre és északnyugatra az ellenség ellentámadásait vissza-

utasítottuk. Olytától és Grodnótól keletre támadásunk tovább hatolt előre.

A Nyementől délre egyes helyeken elértük a Szezarát. Kerek számban kilencszáz orosz elfogtunk.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja:

Az ellenséget a Szezarán túl nyomtuk vissza.

Mackensen tábornagy hadcsoportja:

Az üldözést Pinsk irányában folytatjuk. A foglyok száma több mint hétszázra emelkedett.

Délkeleti hadszíntér:

A német csapatok az ellenség támadásait véresen visszaverték. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Távirat-váltás.

Arad, szeptember 15.

Miért táviratozta meg Miklós cár az angol királynak, hogy az orosz seregek fővezérletét átvette? „Informatív jellege,” ahogy hivatalosan mondják, aligha lehetett a felséges telegramnak. Az angol király, a világ néhány száz millió újságolvasójával egyetemben, már néhány héttel ezelőtt tudomást szerezhetett arról, hogy Nikolajevics Miklós nagyherceget érdemei elismerésül elküldötték a Kaukázus fenekére, hogy még közelében se lehessen azoknak a csatamezőknek, amelyek az ő vereségeiről híresek; megtudhatta, ha ugyan neki előbb nem adták volna hírül, hogy most maga a cár, a világbéke cárja és az általános lefegyverezés apostola csap föl hadvezérnek és veszi kezébe a legfőbb kommandót. Ugy látszik, az orosz hadvezetés, miután a száz esztendő előtti taktikával oszult meg, még régebbi időkbe megy vissza. A száz esztendő előtti minta az lett volna, hogy az ellenséget az ország belsejébe csalják, előtte mindent fölégetnek és ezzel fárasztják agyon a győzőt. Most ugy látszik, eszükbe jutott azoknak a török vezéreknek a dolga, akik a mohácsi ütközet előtt a halott szultánt körülhordozták a táborban, hogy a katonák még élnek higgyék és a harc kedvüket ne veszítsék el. A cár még él, de a presztízse már odalett a háboru tizenkét hónapjában. A vezérek tehát körülhordoztatják a cárt a fronton: látjátok kozákok, gyalogosok, muzsikok, cserkeszek, finnek és osztjokok, — a cár él, a cár még mindig cár és ahogy a cár hatalma lebrhatatlan és megfélembhezhetetlen, akként az ellenségnek is parirozni kell előtte...

De miért táviratozott az angol királynak? Cégtársak az új üzletkötést előre szokták megbeszélni, de annak perfektuálása előtt nem gratulálják egymást. Vagy csak véleményt akart hallani a cár: „nos, Georges, hogy tetszem neked ebben az új szerepben?” A mire az angol király valóban így sürgönyözött: „valóban Miklósom, mintha csak erre született volna. Csak folytasd.”

Mégis, mintha más színe lenne ennek a táviratnak. Mintha a keserű, gyilkos szemrehányás szólna ki belőle. Nem így kell-e olvasni annak udvarias sorait.

— Nézd, cinikus nemzetnek ott-hon meghuzódó ura, én már nem-

csak a népem millióit, a legjobbjaimat küldtem a vágóhidra, kergettem a fogságba, hanem odaállok magam is a gátra. A közös háborúért, azért a háborúért, amelyet igazában ti miattatok harcolunk, odaveszett európai birodalmunknak fele. Ti mindezt puha kényelemből nézitek; nemcsak te, hanem az egész birodalmad, azt a pár százezer lézengő zsoldost és azt a néhány brigád feketét kivéve, akiket mutatónak a harcra küldöd. Nézd, már magam is a lövészárkba megyek, ti pedig a pénzt is sajnáljátok tőlem a hadiköltségre. A tiétek a háboru haszna, tejtőle, mi pedig savót se kapunk belőle. Nézd, magam megyek a harcra: ha már megvernek bennünket, legyen annál nagyobb a csúfság, a mely reánk és velünk együtt tirátok ragad. Ha erre so nyilik meg a pénzes zacskók, akkor váriátok ezt a csúfságot, — ti és te, bujkáló népnek otthonülő királya!

Alighanem így kell magyarrá fordítani a táviratot, a melyet a cár az angol királyhoz küldött.

Siránkozó gazdagok.

(Képek a hadiadót kivető bizottságból. — Aki a pénzügyminiszterhez fordult. — A ledisputát millió. — Az újságíró hadiadója. — Tévedés a kincstár javára.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 15.

Befejezéséhez közelodik az aradi hadiadó adójának kivétele, megállapítása. A városi társadalom vezető osztálya, a krémje, ahogy mondani szokás, jelent meg a felszólamlási bizottság előtt és most már végig tekintve ennek a nagy jóvadalmú osztálynak magatartásán az adókivétési akció alatt, megállapítható, hogy a magyar ember sem a csúcsokon, sem a mélyekben nem szereti adót fizetni. Megállapítható továbbá az is, hogy nem jól volt ez az adó elgondolva és még rosszabbul hajtották végre a törvényt. Nem itt Aradon, hanem ott fent Budapesten a miniszteriumban. A mostani háboru ugyan a világ-történelem legnagyobb eseménye, de még sem akora, hogy az ember viszonyát a saját pénzéhez megváltoztassa. Nem is akarja, mert nem képes rá. Akik a törvényt készítők, elfeledkeztek arról, hogy az idő a leg-hatalmasabb faktor az ember életében. Mire az adót kivetik, sok minden rózsaszínű álom elpárolgott és akik azt hitték, hogy azok a nagy jóvadalmú emberek szinte lelkesen adják száz és száz bankókat adó alakjában hadijótékony célra, nem tudtak számolni a hónapokkal. Háromnegyed évvel korábban még igen. Akkor a levegő forró volt, sok minden szokatlan volt, az ekeziázis, a lélelem, az önzés segítségére sietett volna a fiskusnak. Ma már a biztonság érzete a remegőket cinikus filozófusokká teszi és a lelkesedést a józan számítás váltja fel. A háboru elején a rémképek megremegtették a kezeket és a jótékonyok oltárára kevesebb nőgátsággal kerültek az aranyat, mint ma. Ma csak a fillérek vékony erceskéje folydogál.

Ma mindenki okiratokkal, könyvekkel felszerelten megy a felszólamlási bizottság elé. Ezelőtt háromnegyed esztendővel a muszka kergette volna oda és ki mert volna hátra tekinteni, hogy számolgassa, vajjon a kincstár

képviselője helyesen állapította-e meg az adó-alapot?

Ha a pénzügyi hatóság a kellő pillanatot üstökön ragadja, akkor több lett volna az önkéntes vallomást adó, akkor a társadalomból kapott volna direktívát, hogy hol kutasson és keressen, aminthogy a lelkesedés és a szorongatás óráiban igen sok újmutatás történt a hadbavonulás elől menekülni akarók rovására is.

Ha tehát Aradon nem ér el a kincstár olyan fényes eredményt, mint a melyet várni lehetett volna és Arad nem járul akkora összeggel a hadijótékonyok szent munkájához, mint azt maga az aradi társadalom hitte és remélte, csak magára vessen. Az ilyen törvényt, a mely pénzt követel és mégis altruisztikus, tehát a legnemesebb hurokat pengeti, annak egészen másképpen kell beleilleszkednie a magyar életbe. A németek sokkal egyszerűbben csinálták a maguk dolgát.

A német császártól lefelé mindenki oda adta vagyona egy percentjét a hadseregnek, még a háboru előtt. Vagyont sokkal nehezebb lesírni, mint jóvedelmet.

A nép azt igazságosnak találta és nem adónak. Idejében történt, aktuálitással bírt és az állam a maga hatalmi szavával, nem pedig helyi bizottságokkal intézte el az egész ügyet.

All ez különösen a vármegye területén hadiadót fizetőkre. A bizottság előtt nagytekintélyű, hatalmas urak jelennek meg, akiknek személye igen nagy súlyt és erőt jelent, akik előtt fejet hajt mindenki. Így történik meg, hogy egy igen nagy ur adója ügyében leirat érkezik a pénzügyminiszteriumtól, hogy ne tárgyalja a bizottság, majd a miniszterium állapítja meg. Egy másik igen nagy ur, akinek millió jóvedelmét mutatja ki az előadó, meggyőzi a bizottságot arról, hogy mélyen százezer koronán alul jóvedelmeznek birtokai. Egy kereskedő és birtokos, aki nagy szerencsével operált borban és lisztben, szintén nagy kegyben áll, mert az adóját oly mértékre szállítják le, hogy Aradon latelner embert magasabbra cenzuráltak. Még csak az elején van a megyei tárgyalás, tehát csak mutatónak egyelőre ennyit.

A városi bizottság, mint az eddigi tudósításokból is kitűnik, szintén sok esetben korrigálta az előadó javaslatát. Itt is az ízet kevesebbet, aki elég ügyes ahhoz, hogy adatait egy csoportosítsa, mintha nem a háboruban rokkantakká vált katonák segélyezését kíváná tőlük a haza, hanem mintha arra lenne kíváncsi, vajon melyik dúsgazdag ember készül éhen halni. Az adó célja teljesen hatástalan maradt, mert — mint említettük — olyan adó, amely tulajdonképpen fából vaskarika. Sok magyar adományoz jótékony célra, de nem adózik egy sem szívesen. És miután az egyik látta, hogy a másiknak sikerül vagy teljesen kimaradnia a lajstromból, és teljesen töröltetnie magát, a legrosszabb esetben pedig redukáltathatta, mindenki próbálkozott.

Két eset azonban külön megemlítésre tarthat számot a hadiadó kivételek aradi történetéből.

A sajtó a háboru folyamán a háborus jótékony célú adakozás agitációs útján soha el nem képzelt magaslathoz érkezett el. A vak katonáknak, a hadbavonultak családjainak, a Vörös Keresztnek, a menekülteknek és más száz és száz szent jelszó alatt megindult gyűlésnek olyan hásonája volt, hogy ebben az országban mindenki a sebébe nyult és adott. A nemzeti áldozatkészség a sajtó útján olyan sokat produkált, hogy a király külön köszöne-

tét küldte érte a nemzetnek. A sajtó követelte, hogy a gazdagok, hogy a háboruból hasznot húzó kivételes módon is késztesse a rokkant katonák támogatására. Ami a nyomtatott betűben kelt életre, annak igaznak kell lennie az életben is. A hadiadó kivétele során tehát természetesen az újságíró nem tehet mást, minthogy azt mondja a bizottságnak, hogy noha módjában lenne reális adatok alapján a kivételi javaslat teljes elvetését kérnie, nem ezt teszi, hanem tekintettel a hazafias és humanus célra önként teljénlja a reá kirótt összeget és szívesen fizeti.

— Jóvedelem megállapítása — mondotta a bizottság előtt — teljesen önkényesen történt ugyan, de tekintve azt a nemes célt, melyet ez az adó szolgál, a rám kirótt összeget készséggel kifizetem.

Érdekes, mert egyetlen eset, hogy valaki nagyobb jóvedelem után akart fizetni, mint amilyennel a kincstár képviselője terhelte meg. Száznegyvenezer koronára becsülte az előadó egy nagy örökség jóvedelmét. Az adófizetésre köteles örökös irásban nyújtotta be adója leszállítását kérő érveit és azt írta, hogy a százötvenezer korona jóvedelem, mint a mennyire az előadó taksálta, nem reális. Ugy látszik meg sem nézte az előadó javaslatot. Az előadó kapva-kapott a tévedésen, számított és újra számított és a tárgyaláson már ő is százötvenezer koronában konkludált. Az előadó már szívesen beleegyezett, hogy csak száznegyvenezer koronát vegyen figyelembe a bizottság, a bizottság hajlandó is volt ezt akceptálni, de a kincstár képviselője kijelentette, hogy felebbez és kéri a közigazgatási bíróságnál a magasabb adóalap megállapítását.

Aradi zászlós hősi halála az olasz harctéren.

(Morgenstern Gyula fogorvos gyásza.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 15.

Az aradi háziezrednek egy fiatal zászlósa esett el a dicsőség mezején, a doberdói fensíkon vívott harcokban: Morgenstern Lajos, Morgenstern Gyula aradi fogorvosnak fia. Abban az ütközetben, a hol Halász Imre hadnagy golyótól találva esett el, Morgenstern súlyos sebet kapott, a mellyel a hadosztálykórházba szállították. Ennek már napok előtt jött a híre. Ma azután a háziezred hivatalos értesítést kapott arról, hogy a fiatal zászlós a rutai kórházban kiszenvedett.

Husz éves volt, amikor önként, két hónappal az ő korosztályának behívása előtt, bevonult a háziezredhez. Addig magántisztviselő volt. Önérettel, fiatal lelkének egész rajongásával élt a katonaságnak és örült, amikor a háziezred menetszázadával a déli határra vitték. Az olasz hadizenet után ő is a délnyugati frontra került, már mint zászlós. Mindenütt kitüntette magát, aminek elismerésül a vitézségi érmet kapta. Nemrég, Halász Imre hadnaggyal együtt, a 61. gyalogezred kötelékébe tették át, s kevéssel ezután, egy heves ütközetben érte a golyó. A harctérről még elvihették, de a hadosztály-kórházban kihelette fiatal lelkét.

A hősi halált halt zászlós haláláról Veinovich alezredes megleghangu részvétlirattal értesítette az apát. Az apán kívül az elesettét gyászolja fivére és sógora, a kik szintén a 35. gyalogezredben teljesítenek katonai szolgálatot. Nagybátyja Gál Gyula, a Nemzeti Színház művésze.

A Balkán-államok vasútháborúja.

(Szállítási kellemetlenkedések Bulgáriában és Romániában. — Erdélyi románok a bukaresti tüntetésekben.)

— Távirati tudósítás. —

Bukarest—Szófia, szept. 15.

A hivatalos *Independance Roumaine* írja:

— A predeáli események — amelyekről tegnap óta tudjuk, hogy csak átmeneti jellegűek és semmitéle Románia ellen irányuló ellenséges éjük nincsen — bizonyos politikai körökben izgalmat keltettek. Ez az izgalom az ezen politikai körök által sugalmazott sajtóban olyan vádaskodásban nyilatkozott meg, amelyet az egész világ időszerűtlennek fog találni.

Megint sajnálatraméitő önuralom nélkülséggel állunk szemben és olyan tehetetlenséggel, amely minden előrelátást nélkülöz. Mialatt azonban azok a körök, amelyekről beszélünk, a történeteken minden határon túl felizgatták magukat, a nép legszélesebb köreiből a legnagyobb nyugalom uralkodik...

A téhivatalos kormánylap azután kitér, hogy a román nép szilárdan bizik vezetőiben és a nyugalom, amelyet az tanúsít, a legjobb ellenméreg bizonyos körök izgalmainak ellensúlyozására.

Ezer kocsrakomány megrekedt áru.

Bukarest, szeptember 15. A bolgár kormány tudvalevőleg elrendelte, hogy mindazokból az árukból, amelyek Romániába mennek, 30 százalékot bolgár szükségletek fedezésére visszatart. Ennek következtében visszatartanak 30 százalékot azokból az árukból is, amelyek most érkeznek Szalonikiból Bulgárián át Romániába. A román kormány, amely nem ért egyet ezen intézkedéssel, hasonló eljárást fogatosít, mindaddig, míg a két kormány között az átviteli szállítási dolgában megállapodás nem jön létre. Bulgáriában most nagy a felháborodás, mert kiderült, hogy mintegy 1000 kocsrakomány bulgáriai áru, amelynek már régen Ausztria-Magyarországba és Németországba kellett volna érkeznie, még román földön áll.

Erdélyi románok a bukaresti terroristák között.

Bukarest. Mint ismeretes, a bukaresti rendőrség letartóztatta Drumaru, Fodor és Mihut erdélyi románokat azon utcai botrány alkalmával, amidőn a németbarát román lapok ellen hajszát indítottak.

Ujabb bukaresti jelentés szerint Drumarun kívül még hat egyént tartóztattak le, névszerint Boeriu Jon dr. ügyvédet Tordáról, Mihut Miklós ügyvédjelöltet, Sassu Aurél medikust és Fodor Titus földészt. Mind erdélyiek. Letartóztattak két romániai románt is.

Lázadást szitanak Besszarábiában.

Bukarest, szeptember 15. Jassyból jelentik bukaresti lapoknak: Oroszország és Besszarábia különböző helyiségeiben a rendőri hatóságok széles-

körü nyomozást és vizsgálatot fogatosítottak, amely alkalommal kiterjedt forradalmi társaságnak jöttek nyomára.

Ezek a társaságok sok helyen nyomdával fel vannak szerelve, amelyekben felhívást nyomtattak a néphez, hogy lázadjon fel azok ellen, akik a háborút intézik.

Románia és Bulgária egymást tartják sakkban.

Szófia: A romániai eseményeket itt a legnagyobb figyelemmel kísérik. Szinte óránként érkeznek elhamarkodott hírek Románia állítólagos mozgósításáról, de az itteni mértékadó körök meg vannak győződve, hogy Románia Bulgáriát megelőzve semmi esetre sem fog megmozdulni. Másrésztől viszont Románia előtt Bulgária sem akar lehetőleg semmit sem kezdeni. Ebben a körben forog most az egész balkáni politika.

Bulgária helye a központi hatalmak oldalán van.

Szófia. A Kambana vezércikkben azt fejtegeti, hogy Bulgáriának az európai központi államok oldalán a helye. A cikk a többek között így szól:

— A történelem kijelölte az országok feladatait. Bulgáriának önálló, független államnak kell lennie a Balkán-félszigeten, függetlennek a moszkovita politikától. A mai helyzet az, hogy Bulgária vagy lemond önálló politikai államiságáról, vagy pedig tegyvert ragad. Létérdeke követeli, hogy a központi hatalmakkal szoros kapcsolatot teremtsen és mindenekelőtt a német birodalommal, ellenben Szerbiával és Romániával sohasem egyezhetik meg.

Frankfurt, szeptember 15. Szófiából táviratozzák a Frankfurter Zeitung-nak: A négyesszövetség itteni diplomáciai képviselői le vannak verve, mert az utolsó erőfeszítés is kudarcot vallott. Cruppi francia exminiszter, a ki fontos küldetésben jött Szófiába és az angol követ feladott minden reményt, hogy meg lehessen nyerni Bulgáriát a négyesszövetség tervei számára. Nyíltan beszélnek, hogy Cruppi meghitt körökben így nyilatkozott: Bulgária végkép elveszett az entente-ra nézve s mi már tudjuk, hogy a központi hatalmakhoz szegődött. Ez a centrális államok legnagyobb diplomáciai sikere.

Az entente új jegyzéke nem elégíti ki Bulgáriát.

Szófia. Az entente ma Bulgáriának átadott jegyzéke nem nyújt kielégítő garanciákat a szerb és görög területek okkupálására. A Dnevnik szerint Szerbia válaszával maga az entente sincs megelégedve.

Betiltott bolgár lap.

Szófia, szeptember 15. A tulzó russzofil irányú „Mir” című lapot a bolgár kormány betiltotta. Gessoff volt bolgár miniszterelnök a Narod című lap egyik munkatársa előtt kijelentette, hogy az ellenzéki, illetve tulzó russzofil irányú lapok időnkénti betiltása azzal a nemzeti politikával függ össze, a melyet a kormány az egész Bulgária javára folytat.

Szerbia és szomszédai.

Bécs, szeptember 15. A Südslavische Korrespondenz bukaresti jelentése szerint az Universul Románia helyzetéről cikkezte, a többi közt ezeket mondja: „Szerbia a Duna elzárásával akadályozza a semlegesek kereskedelmét és Romániát oly nagy mértékben károsítja, hogyha a világháború még sokáig tart Románia a tönk szélére jut. Románia nagy jóakaratot tanúsított Szerbia irányában, amikor gabonát, sőt lőszert is szállított neki. Amennyiben megfelel a valóságnak az, hogy vonatszámra küldtek Oroszországból Románián keresztül Szerbiába lőszert, Szerbia hálátlansággal fizetett Románia jóakarataért, elzárva tartja Románia és Bulgária kárára a Dunát és ezt a nemzetközi folyamat csak saját szállítmányai számára használja és e szerint az egyetlen kerékkötője kivitelünknek. Kérdeznünk kell magunkat, megengedhető-e, hogy gazdasági életünket és állami létünket a kis Szerbia veszélyeztesse, amely ennek a háborúnak, ha már nem is okozója, de mindenesetre agent provocateurje volt.

Szófia, szeptember 15. A szerbek az utóbbi időben lázasan dolgoznak a bolgár határ mellett az erősítési munkálatokon. Különösen Küstendil irányában és az utolsó szerb-bolgár háborúban híressé vált Szuliantepénél folyóak erősítési munkálatok.

Szerb lapok az entente ellen.

Berlin, szeptember 15. Szófiái jelentés szerint feltűnést keltenek egyes szerb lapnyilatkozatok, amelyek a szerb cenzura jóváhagyásával jelennek meg és rendkívüli élle fordulnak az entente ellen. A Nisben megjelenő Novosztii vezető helyen ezeket írja:

„Amióta a négyesszövetség hatalmai ismeretes lépésüket a balkánállamok kormányainál megtették, a négyesszövetség részéről olyan véleményeket terjesztenek, amelyek abban az állításban csúszosodnak ki, hogy Oroszország és Anglia egyedül Szerbia miatt fogtak európai háborúba. Ez az állítás legalább is naiv, mert nézetünk szerint inkább az ellenfele felel meg a valóságnak. Azt hisszük ugyanis, hogy Ausztria-Magyarország azért ütött rajtuk, mert minket mindig Oroszország előrszékének tartott, Oroszország tehát tulajdonképpen az oka annak, hogy Szerbia ma ebbe a borzalmas háborúba bele van keveredve. De még ha helyes volna is az orosz és az angol felfogás, kérdjük hatalmas szövetségeseinket, minő célt akartak azzal elérni, hogy Szerbia miatt háborút kezdtek? Talán még inkább akarták gyengíteni ezt a kis államot azzal, hogy területét egy harmadiknak átengedje? Ebben az esetben megtakaríthatták volna a nagy hadiköltséget, mert Ausztria-Magyarországnak módjában lett volna, hogy egymagában lássa el ezt az ügyletet. Ha majd elmúltak ezek a háborús idők a szerbek remélhetően levonják a keserű tapasztalatokból a helyes tanulságot és ahhoz szabják majd jövődöbeli magatartásukat.”

A Glasznik ezeket írja: „Feltűnő az a magatartás, amit Franciaország, Oroszország magatartásával szemben, Szerbia irányában tanúsít. Az egész francia sajtóban nem akad lap, amely Szerbiának szemrehányást tenne azért, mert fellázad az entente irtóztatós követelése ellen. Az orosz sajtó ezzel szemben csak a parancsoló módhoz szokott. Azt képzeli, hogy Szerbia vak engedelmességgel tartozik és minden parancsot ellenkezés nélkül teljesítenie kell, tekintet nélkül arra, hogy a jog Szerbia oldalán van-e, vagy sem.”

Románia a szerb Duna-blokk ellen.

Bukarest. Az *Universal* a helyzetről ezeket írja: Szerbia a Duna blokkrozása által a semlegesek kereskedelmét megakadályozná és Romániát annyira megkárosítaná, hogy ha a háború sokáig tartana, akkor Románia a tönk szélére jutna. Románia barátságos volt Szerbiához és gabonát és municiót szállított neki. Ha az entente ostromló hadai a Dardanellákat hamarosan nem nyitják meg, akkor követelnünk kell, a Vaskapu szabadságának megőrzését.

Holnap befejezik Aradon a hadiadó kivetését.

(A megyei adó kivétel bizottság munkája.)

Az Aradi Közlöny tudósítói.

Arad, szeptember 15.

Arad város hadiadó kivétel bizottságának mai tárgyalásán Steuber József lapszerkesztő, Rosenberg Miksa dr. ügyvéd, Székely Ignó dr. fogorvos, Adler Andor kereskedő, Szabó Albert kereskedő, Steiner Vilmos földbirtokos, Bing János kereskedő, Goldschmidt Mihály kereskedő, Kotzander Ignác fakereskedő, Kell Lipót dr. ügyvéd, Rosenthal Herman ügynök és Goldschmidt Sándor bankár hadiadóját vetették ki. Goldschmidt Sándor és Rosenberg Miksa adóját mérsékelte a bizottság és Sebestyén Mór vendéglős nevét törölték a hadiadózók listájából. A városi hadiadó kivétel bizottság holnap befejezi működését.

A megyei bizottság szintén folytatta működését Vásárhelyi József elnöklése alatt. A kincstár a tárgyaláson Barcsenyi Béla pénzügyigazgatósági tanácsos képviselte. A bizottság Wittmann Antal, herceg Thurn Taxis Viktor, Strittler György és Strittler Miksa eleki földbirtokosok neveit, miután megállapították, hogy jövedelmük a múlt évben nem haladta meg a huszszoros koronát, törölte a hadiadózók névsorából. Báró Bánhidy Antal két-egyházi, a Wittmann hagyatéka, Wittmann Ferenc és György eleki, Singer Mária, Wittmann János, ifj. Wittmann Ferenc, Hammer Miksa eleki földbirtokosok, az eleki urbéressek, Mahler Tamás eleki, Vásárhelyi József eleki, Telbisz Alajos medgyesegyházai, Karl Márton szentmártoni, Posmayer Ádám, Fackelmann Ferenc és Messer Antal szentmártoni birtokosok adóját a bizottság abban az összegben vette ki, melyben azt a pénzügyigazgatóság javasolja, míg a szentmártoni urbéressek, Mahler Ádám eleki, Durst József medgyesegyházai, Gross Ignác medgyesegyházai, Rasz István ottlakai földbirtokosok adóját, mérsékeltek. Erdékes, hogy Báró Hammerstein Arnoldné eleki földbirtokos adóját miután igazolta múlt évi jövedelmét, a bizottság magasabb összegre emelte, mint azt a pénzügyigazgatóság javasolta. A bizottság holnap a borossebesi, nagyhalmgyi és tornovai hadiadózókat tárgyalja.

Harminchármasok léptek át először Kelet-Galiciából orosz földre.

(A háziezred első csatájának évfordulója. — Aradi katonák imája a határon.)

Az Aradi Közlöny tudósítói.

Arad, szeptember 15.

Az aradi háziezred egy esztendőn át tartó kemény harcok sorozata után sok és nehéz megpróbáltatáson átmenve, néhány nap előtt megható, ünnepléses perccel állt át. A harminchármasok, akiket beosztásuk a legviszontagságosabb pozícióba juttatott: átlépték a monarchia határát. Az *Aradi Közlöny* már ma rövid néhány sorban közölte is a háziezred néhány fiatal katonájának örövendő híradását erről a nevezetes eseményről.

Arad háziezrede tavaly augusztusban vount hadba és mindjárt az első napokban heves küzdelmeket vívott az oroszokkal. Komarno mellett véres csatában küzdtek a harminchármasok, majd az első átesoportositás után a szary-sambori vonalra törtek előre az aradi bakák és onnan tértek vissza lassan, szakadatlan harcokban a Kárpátokig. A téli hadjáratot itt a havas Kárpátokban, Dukla vidékén küzdötték végig és tavaszi nagy offenzívánk megindulásakor a sűrű parolis aradi bakák is elhagyták hazai földön épített fedezékeiket és mentek előre Galícia szívére: Lemberg felé. A Böhm-Ermolli hadseregben harcolva érték el a felszabadított galíciai fővárost, amelynek utcáin az elsők között voltak a bevonulónál.

Lembergen túl a Pfitzter ezredes parancsnoksága alatt bravúrosan küzdő katonák a Bug partjára jutottak és Kamionka-strumilovánál ismét pozícióharcot küzdtek végig, amíg előbb itt, majd délebbre átkeltek a Bug keleti partjára és folytonos nehéz harcok között törtek előre a határ felé maguk előtt űzve az oroszokat. A Zlota-Lipa felső folyásánál ismét nehéz csatáik voltak. Majdnem egész szélességében átszelték Galiciát, május óta Duklától Zloczow-Zalozsca irányában haladva előre mindig szöke a vonalakon, ahol a

Kelet-Galiciát politikai okokból minden áron tartani kész oroszok a legelkeseredettebb ellentállást fejtették ki. A hosszantartó harcok jutalma azonban megvan: Pfitzter ezredes aradi bakái ünnepi hangulatban elérték, átlépték az orosz határt és ma már azok közt a büszke magyar csapatok közt vannak, a melyek saját országában követik, űzik, verik az ellenséget.

A határ-átlépés nevezetes eseményéről K. A. zászlós, a háziezred egyik fiatal tisztje a következőkben értesítette az *Aradi Közlönyt* szeptember 7-én kelt tábori lapján:

Szerkesztő ur! Büszkén, boldogan, a boldogságtól könyező örömmel értesítem szerkesztő urat s az egész várost, hogy a **33. gyalogezred** — amelyről már oly sokszor volt szives k. lapjában megemlékezni — **1915. szeptember 7-én, 11 óra 28 perckor** — percre egyező évfordulóján az ezred első galíciai ütközetének — átlépte az orosz határt.

A Böhm-Ermolli hadseregből, a 33. gy. e. I-ső baonja (melynek Meisl kapitány a parancsnoka) volt az első, aki az orosz határt megszállotta, ahol is a kapitány ur egy megható beszédet intézett katonáinkhoz.

Nem tudom leírni a jelenet magasztos érzését, melynek hatását még fokozta a rögtönzött beszéd, de embereink velünk együtt, mint a gyermekek, térdre hullva imádkoztak és sirtak sokáig.

Még mindig az öröm, a boldogság hatása alatt, kérem a szerkesztő urat, írja meg, hogy Arad büszke lehet fiaira.

Harci szünet a Dardanelláknál.

(Török sikerek Anaforta előtt. — Lőszerrhiány az entente csapatoknál.)

Zárvati tudósítás.

Konstantinápoly, szeptember 15.

Török támadás az anaforta-ariburnui vonalon.

Konstantinápoly, szeptember 15. A főhadiszállás jelenti: Dardanella front: Anaforta-Ariburnu szakaszon rekognoszáló csapataink szeptember tizenkettőkor tizenharmadikára virradó éjjel különböző pontokon hatásos meglepő támadásokat intéztek az ellenséges lövész-árkok ellen. Szeptember tizenharmadikán tüzésünk sikerrel bombázta az ellenséges csapatok gyülekezési helyét, valamint az élelmezési oszlopokat és nagy veszteségeket okozva szétszórta ezeket. Ariburnu táján egy ellenséges tüzési állást és két jól megerősített megfigyelőhelyet összeromboltunk. Sed-il-Bahr táján az ellenség tüzésége fél órán át hatás nélkül ágyazta a centrumban levő lövészárkaink egy részét. A többi harcvonalon nem volt

jelentős esemény. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Az ostromló sereg utánpótlása megakad.

Athén. A Gallipoli-félszigeten nemsokára bekövetkeznek az őszi viharok és akkor az ellenséges hadihajók nem tudják majd megközelíteni a partokat. Ugyan körülmények között reodes utánpótlásról szó sem lehet és a partvidéken küzdő csapatok óriási szükségleteit nem lehet majd ellátni. Már pedig a katonaságnak állandóan iriss löszerre és élelmiszerre van szüksége, nem is szólva a sebesültek elszállításáról. Hogy pedig a szállítóhajók forgalmának szünetelése milyen borzasztó következményekkel fog járni, az elképzelhető. A lap véleménye szerint a szövetséges flotta nem lesz abban a helyzetben, hogy ezeket a nehézségeket leküzdje és ezért valószínűnek tartja, hogy a hadműveletekben bizonyos szünet fog beállni s annak letelte után kezdik majd újra a hadműveleteket.

Kétszáz ezer ember harcol a Gallipoli félszigeten.

Köln, szeptember 15. A *Kölnische Zeitung*nak jelentik Genfből, hogy a Dardanelláknál tizenegy francia divízió küzd, egyenként tizenhatezer embernyi legénységgel. A csapatok összes száma kétszáz ezernél többre tehető.

Szük a hősök aradi

Egy holddal kibővítik a katonatemetőt **temetője**. Séta a sírok között. — Hogy temetik a hősöket.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 15.

Alig mulik el nap, hogy a katonazene szivbemarkoló hangjai mellett végig ne vonulna a városban a katonák temető gyászmenet a kórháztól a mikolakai határban lévő katonatemetőig. A harctérről betegen, vagy sebesülten hazatért hős a kőfállal körülvett nagy temetőben alussza örök álmát. Aradon sok rezervkórház van, nem csoda tehát, ha sűrűn akad dolguk a temetésen funkcionáló lelkészeknek és nem csoda, ha a háború második évében elfogytak a sírhelyek a tágas katonatemetőben. A katonai hatóság elhatározta, hogy rövid időn belül kibővíteti a hősök örök pihenőhelyét. A temető mellett — a város felől — egy hold földet, amelyen most fogják letörni a drága kukoricát, megvásároltak Vormitág János őthalmi gazdától, aki különben jelenleg a liceum-kórházban verterszolgálatot teljesít.

Abból az alkalomból, hogy új hajlékot kapnak a névtelen hősök, meglátogattuk a Radnai-ut mentén fekvő katonák temetőt. A széles kapu állandóan tárva várja az élettelen lakókat és könyös szemű, virágos, koszorút hozó látogatókat. A halottak birodalmában hajnaltól estig folyik a munka. Magony János, a harmadik gyalogezred szakaszvezetője, az erős mácsai magyar fiú négy közlegénnyel dolgozik a temetőben naphosszat.

— En már voltam a montenegrói harctéren — mondja az értelmes altiszt — de megbetegedtem és mint lábbadozót ide osztóttak be. A többiek, akik velem dolgoznak, szintén a harctérről jöttek ide, mert különböző betegségeik miatt nem alkalmasak a frontszolgálatra. Mink kérem, azon vagyunk, hogy minél takarosabb legyen a temető, ahol szegény bejtársaink nyugosznak. Amennyire lehet, feldisznítjuk a sírokat virágokkal, elültetjük a szép muskátlikat, liliumokat, verbénákat, ezeket a szagos magyar virágokat; Traser kapitány ur sok virágot szerzett a temető számára, meg ez a szomszédos kertész is adott eleget. A katonák hozzátartozói is szépen hozogadják a virágos, koszorút. Csak az a baj kérem, hogy nagyon kevesen jönnek ki a halottak hozzátartozói közül. Ez nyilván annak az oka, hogy ritkán temetnek aradit, a távoli helyekről pedig nehéz eljönni ide a halott sírjához. *Menyasszony kevés volt még itt, de feleségek, meg gyermekek inkább jönnek. Már egyszer eltemetett katonát is vittek el innen a szülőhazájába.*

A harctérről hazajött és a temetőben üdülőszolgálatra bosztott cugszűbrer aztán megmutogatta a nevezetes sírokat. (Milyen praktikus, okos is a katonai igazgatás: az arra részorult gyöngélkedő legénységet a megfelelő beosztással igyekezik az egészségnek visszaadni; a tüdőbántalmakban szenvedőket levegős helyre dirigálja és nem erőlteti meg a munkával.) Es Magony János sorra mutogatja a sok száz sirt a büszkeségtől fénylik az arca, amikor a temetői nagy rendet dicsérik. Valóban meglepő gondnal ápolják a hősök csöndes birodalmát. A sírok egymásközötti távolsága olyan, hogy könnyedén elférne még egy sír közöttük. A temető bejáratánál, az ugynevezett díszsírhelyeken pihennek a sok évtizeddel ezelőtt elhunyt aradi várparancsnokok, a Mária Terézia rend lovagjai:

Chimani Antal,

vezérőrnagy; 1768-ban született és 1834-ben halt meg.

Max Éderer von Hirsch
volt erődparancsnok.

Báró Rosner von Rosanek
altábornagy; 1774-ben született és 1844-ben halt meg. A Mária Terézia-renden kívül még számos külföldi érdemkeresztnek volt a tulajdonosa.

Benjamin Gottlieb von Obel
római szent birodalmi lovag. 50 évig szolgált. 1721-ben született és 1790-ben hantolták el Aradon, ahol évtizedekig volt várparancsnok. Ő is tulajdonosa volt a Mária Terézia-rendnek.

A díszsírhelyek sorában van egy névtelen kőszir, melyről azt a regét terjesztették éveken át, hogy mihelyt eső támad, a lakóját kivetni a föld.

A sírfeliratok tiszták, újra festette valami szorgalmas kéz és így könnyen olvashatók.

— Egy káplár mindég ezzel foglalkozik most — magyarázza az altiszt — folyton ezen dolgozik; a keresztekre való feliratot odabent a várba pingálja rá, aztán ide kihozza, mink pedig ráerősítjük a bádóg táblát a keresztre.

úbben a temetőben épen olyan rend uralkodik, mint a kaszárnyákban. A halottak sírja — ha szabad ezt mondani — szinte uniformisba sorakozva állanak egymás mellett kiesel fekete keresztjeikkel. Minden sír mellett egyszerű fekete kereszt áll és rajta az uniformizált, tiszta fehér felírás:

Auf dem Felde der Ehren-
gestorben am 7. okt.
1914. Johann Szabó k. u.
k. Infant. Reg. 32.

Ha huszár nyugszik a sírban, akkor a felirat ezzel a szóval kezdődik: *Huszár.*

Egyébként német szövege van minden sírfeliraton akár honvéd, akár császári és királyi. *A szerb és orosz foglyok is a mieinkkel együtt pihennek és ugyanolyan megbecsülésben részesülnek, mint a mi katonáink.* Azok fejján is ott olvasható: „Auf dem Felde der Ehren gestorben.“ ... A Timok divizio számos halottja pihen itt. *Jocu Zsivion* neve mellett ez olvasható még: „Serb. Gef. Timok divis 13.“ — *Prok. Milosavljevits és Avr. Kovacsovits* a 15. Timok divizióból való. *Joh. Kopp Kopp* orosz fogoly 1915-ben került az aradi hősök közé. Vajon tudják-e a cár fehér országában, hogy milyen tiszta birodalomban nyugszik közénk vetődött muszka vérük? Nagyon szép színes bádóg koszoru díszíti *Alexa Lukitsnak* a 44. számú munkásosztag legényének a sírfáját.

Aztán alig tudjuk tovább olvasni a szemünkbe toltató könyektől a sok derék magyar katonák nevét. Itt pihen *Legényi Lajos*, a 23. gyalogezred káplárja, *Harangozó Ferenc*, a szolnoki 68-as ezredtől, *Lakatos György* a Hadik-huszároktól, *Bódis István*, akinek a sír-

ját a zokogó ápolónők virágerdővel borították, *Kerekes Imre* 12-es huszár, *Barna István* huszár, *Méhes Ferenc* a 32. gyalogezredtől, *Gajda István*, *Virág Antal* heles huszár, *Tabók Sándor* huszár ... és a többi vitéz magyar fiú, a *Sándorok*, akikből *Alexander* lesz, a *Stefánna* vált István, a *Josef-fé* vedlett *Jóska* ... és a többi erős szívű, világot meghódítani tudó színmagyar legény, akinek tüzet szórt a szemé, amikor puskatussal kólintotta fejbe az ellenünk támadó orosz, szerbet, orngoroot, taljánt és a többi bűnös összeesküvő, áruló fajzapot. És most békében pihen egymás mellett *Virág Tóni*, meg *Prok Milosavljevits*.

Bazil Sopoluk fegyvere sok virágot kapott, *Kuvina* Tódor román katonának fehér keresztje van, amely roszadozik a rengeteg virágtól. Sok sírról még hiányzik a felirat. A halottak elhagyják a feliratot készítő káplárt. Ezekre csak ezután kerül föl a sírirat. Megható, hogy számos sírra nemzeti színű szalaggal átkötött csokrot, koszorút helyeznek el gyöngéd kezek.

— Ezeket az ápolónők hozzák — magyarázza Magony — azokat a fiukat, akik hosszú ideig feküdtek a kórházban, sírva kísérik ki az ápolónők.

A távolban katonazene hangja bug föl a ködös, ólmos ég felé.

— Jaj, már gyön a menet, — mondja az altiszt és gyorsan otthagy.

Az egymás mellett tátongó öt nyitott sír felé megy. Az egyik azonnal megkapja a maga lakóját s a többinek se sokáig kell nyelni a barátságtalan hideg őszi esőt.

Igen, megint elhantolnak egy fiatal katonát. Legutóljára a szerbiai *Sevaricsében*, a falu közepén láttam két magyar katonák elhantolását. Ott nem volt zene, csak a hullaszagra összesereglett színes legyek zümmögése szolgáltatta a gyászalt. ... Jaj de szomorú is a vég ... Ezt nem kellene látni a katonának ... De már jönnek. A nagy fekete koporsón fehér halotti cédula. A pap imát mormol és a cipőjéről leveri az iszapos sarat. Beszenteli a koporsót, a huszár-tizedes *zum gebét*-et kiált, a kapuban a banda a *Gotterhaltét* játsza, majd sortűzet adnak. Azután leeresztik *Eduárd Porzart*, a 7. gyalogezred *huszonegyesztendős* közlegényét, aki a halotti cédula szerint *Aquijában*, (*Monfalconében*) született, az *Iszazó* partján és „kimerülésben” halt meg Aradon. Zörög a göröngy a deszkán, az önkéntes kis női közönség sorából kilép egy piros leány és rózsát dob a sírba ... A jegenyén hollók kárognak és a nap véresen bukik le a nedves felhők között. Istenem, mikor látjuk már a napot tiszta fehér felhők között fölkelni?

(=)

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy a lakhelyváltoztatást mindenkori a kiadóhivatallal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzbeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

Félmillió tüzkár a Ländler-gyár telepén.

(Leégett a fűrésztelep. — Elpusztult gépek. — A szerb internáltak és a tüzvész.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 15.

Eszendőkön át nem volt Aradon olyan óriási tüzvész, mint a Ländler-féle fűrésztelep hét év előtti égése. A város kelles közepén dülő tűz elhamvasztotta a telepet és halálos rettenésben tartotta a közelben lakókat. A tűz tanulságai nyomán a városi hatóságok sorra kitelepítették a főutvonal mentén volt faraktárakat, de magát a Ländler telepet továbbra is ott hagyta: a törvényhatósági bizottság régi helyén bizonyos tűzbiztonsági intézkedések kikötésével.

És a két bérház közé ékelt hatalmas telepen ma délben ismét óriási méretű tűz pusztított. Félmillió koronát meghaladó kárt okozott a mai tűz és ha nem is volt olyan veszély, olyan pusztulás, mint hét év előtt, abban talán az időjárásnak is van része. Sűrű eső segített — ha nem is oltani — de nedvességével védeni a kigyuladás ellen a fakészletet és az abszolút szélesedő is biztosítékul szolgált a tekintetben, hogy a tűz ne terjedjen tovább a fűrészháztól.

(A veszélyes fűrésztelep)

A gőzfűrész, amint az közismert dolog, a legveszélyesebb üzemek közé tartozik s ezért a biztosítótársaságok csak a legnagyobb díjtétellel fogadják el fűrésztelepek biztosításait, sőt vannak esetek, amikor ilyeneket biztosításra egyáltalán nem fogadják el. A biztosító társaságok statisztikája azt bizonyítja, hogy minden fűrész minden tizenöt éven belül egyszer leég. A legkönnyebben pattanhat szikra a fűrészek padozatát ellepő fűrészpor közé, sőt előfordulhat az is, hogy a nagy foszfor tartalmu fűrészpor magától is kigyulad. Viszont ritka eset, hogy tűzfatelepen tűz támadjon. Míg erre Aradon alig volt eset, addig ép az a gyár, ahol most pusztított tűz, már négyszer égett le: kétszer, amíg Walder Gyula birtokában volt s most már másodszor, mióta a Ländleré. Érthetetlen ily körülmények között, hogy míg a főkapitány az összes tűzfatelepeket a városból kitelepítette, addig a fűrésztelep még mindig a város szívében áll s veszélyezteti a környékbeliek biztonságát, épségét.

Ha most az elpusztult fűrésztelep újból engedélyezésére kerül a sor, kétségtelenül alaposan meg kell fontolni, hogy ne helyezzék-e a lakott városrészeket nem veszélyeztető távolabbi helyre a gőzfűrész.

A Ländler-féle óriási telektömb Boros Béni-téri frontjának két szögletét két bérház foglalja el. Ezek között hosszú vaskerítés alkot összekötő kapcsot és a kerítésen belül néhány méterrel megkezdődnek a feldolgozott fa, gerenda, lécs, deszka rakások tömbjei. A Maros part felé mélyen benyúló teleknek körülbelül a közepén áll a fűrésztelep, lehetőségig tűzbiztos anyagból épített széles, lapos épület, körülbelül olyan formájú, mint egy nagy repülőgépbangár. Ezt a gépházból és különböző fagegmunkáló helyekből álló épületet pusztította el hasznavehetetlen romhalmazzá rövid néhány óra alatt a tüzvész.

(A tűz kitörése)

A tűz valamivel fél kettő előtt ütött ki, mert amikor a város háza torony óra a felesapódó lángokat észrevette, akkor már a telep egész fűrész épülete égett. A rendőrség Green

Nándor vezetésével, a tüzoltóság pedig Sztan-kovics Milos vezetésével vonult ki a fűrésztelepre. A tüzoltóság nyomban hozzáfogott a munkához, melyet nagyban hátráltatott az a körülmény, hogy a lángban álló épület közelében mindössze egy vízesapó találtak.

Ekkor már a hatalmas fűrész épület közepét teljesen elborították az óriási lángnyelvek. Csak az épület két oldala nem égett még. Az egyik oldalán a kazán ház van, a másik oldalán pedig a fűrészpor présele. A tüzoltóság mindenekelőtt ezeknek megmentésére sietett. Szerencsére ekkor ért a tüzből Cukor László fakereskedő, aki nyomban felhívta a tüzoltó főparancsnok figyelmét arra, hogy meg kell állapítani, vajon a gyár kazánjából kieresztették-e a gőzt. Ebben az időben már tűz veszedelmesen közeledett a kazánház felé s úgy látszott, hogy az nem is lesz megmenthető, épen ezért nagyon félt volt, hogy a nagy kazán felrobban. A kazán csapját, azonban a telep főgépsze nyomban kinyitotta és a gőz több mint fél órán keresztül sietve hagyta el a kazánt. Ezalatt a tüzoltók a közönség segítségével az épület körül felhalmozott fát hordták el, s ezzel valamennyire lokalizálhatták a tűz továbbterjedését.

A tűz rohamos gyorsasággal emésztette fel a gyár épületeit, közepét, melynek tetőzete nagy robajjal szakadt be a pince helyiségbe. A lángok elhamvasztották az összes fűrész gépeket és a pince helyiségben levő briket raktárát. Az épület baloldali részén levő présele műhelyre szintén átosapott a tűz és a gépeket szintén felemésztette. Délután három órakor az egész épületből már csak a kazán ház volt meg, melyet sikerült megmenteni. A tüzet ekkor még mindig nem sikerült oltani. A pince helyiség égett ekkor. A tüzoltók ekkorra biztosították azt, hogy a tűz nem fog tovább terjedni és kétszeres erővel feküdtek a pincében levő faanyag megmentésének. Körülbelül négy óra volt, mikor a lángnyelvek kialudtak s a füstölő zsebrátnokokat csak a késő délutánra sikerült veszedelemmentessé tenni. Az oltásnál egy munkás balkarján kisebb sérülést szenvedett.

(Nem történt gyújtogatás.)

A gyár telepén, annak marosparti részén szerb internáltak is dolgoztak, a fahordásnál segédkeztek. Ennek kapcsán a közönség körében elterjedt az a vélemény, hogy a tüzvészt gyújtogatás okozta, a szerbek gyújtogatása. Ezt a balhízet azonban megdönti az a körülmény, hogy a szerbek a fűrésznek még csak közelébe sem juthattak, sőt a tűz kitörése után annak oltásánál a legnagyobb buzgalommal segédkeztek. A legvalószínűbb, hogy a tűz a szuterénben keletkezett s onnan terjedt hihetetlen gyorsasággal tovább.

(Félmillió korona a kár.)

A gyár igazgatója, Heller Soma jelenleg szabadságon van s az üzemet Weinberger Kálmán főtisztviselő vezeti. Weinberger munkatársunk előtt a következőket jelentette ki:

— A rendőrség annak idején, amikor a leégett gyártelepet újjáépítettük, bölcseleklással olyan megkötéseket tett, amelyek ez alkalommal kizárták azt, hogy a tűz tovább ter-

jedjen. Ugy a gépház, mint a fűrész csupa tűzfalal van körülvéve, az ajtók vasbádógból voltak s így még csak nem is tartottunk attól, hogy a tűz átosap a telepre, s amint látható, a tüzvész folyamán sem hordattuk el közelből a faanyagot. A tetőről sem terjedhetett a tűz, mert a tető szintén bádógból volt s úgy konstruálva, hogy ha a tűz alája kap, beszakad s ezáltal is megakadályozza, hogy szikrák ugorjanak ki. A tűz következtében elpusztult az egész fűrész, a gépek mind használhatatlanok lettek, s csak mint ócskavas darabok értékesíthetők. A gyárra nézve — habár körülbelül fél milliónyi közvetlen kárunkat a Hungária biztosító megtéríti — nagy anyagi veszteséggel jár a tűz, mert teli voltunk munkával s főleg a hadvezetőségnek dolgoztunk igen sokat. A mai körülmények között a gépek s a gépsziják beszerzése nagy nehézségbe ütközik, mindamellett biztosra vesszük, hogy — ha a hatóság nem támaszt mesterséges akadályokat — a gyárat újra újra üzembe helyezzük.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az aradi zenekonzervatóriumba a beiratások szeptember hó 1-én megkezdődtek Mütter Müller József igazgató, Szabadság-tér. 2987

* Egy rezervista álma. (Magyar háborús operett Ziehrer zenéje nyomán.) A színház tegnapi bemutatója hosszú időkre emlékeztet marad a közönség előtt. Filmre alkalmazva bemutatta Ziehrer remek operettjét Egy rezervista álmat, az eredeti kísérő zenével, melyet a házigazda kibővített zenekara gyönyörűen interpretált. A filmről szinte egy szó sem kelne szólnunk, hiszen aki ezt a gyönyörű és minden időknek, de főleg a mostaniaknak legnagyobb drámáját látta, el kell hogy ismerje, hogy minden dícséret és elismerés kevés a pompás alkotás méltatásához. Kedves és megindító idill a kerete a nagyszerű képek és a keretben eredeti felvételekben lejátszódik előttünk a nagy háború legdicsőbb szaka: a kárpáti harcok, a maguk nagyságában, isteni dicsőségében. Az izgalmas harcok központjában természetesen mindenütt ott van a főhős, aki álmaiban éli végig az egész háborút, de előttünk ez az álom maga a lélekemelő valóság.

* Zilahy az Apollóban. (A magyar filmek óriási sikere.) A Trikolor magyar filmek sikere ma, a második napon még fokozódott. Nemcsak a sajtó emlékezett meg a legnagyszerűbb elismerés hangján a művészi kivitelű három magyar filmről, hanem a közönség körében is elterjedt az Apolló magyar slágereinek nagy sikere, aminek hatása abban nyilvánult meg, hogy ma minden előadásra utolsó darabig elkelték a jegyek. Az aradi publikum szeretettel fogadta ma is Zilahy Gyulát, régi ismerőst. A Zsűl filmen ez maga is esemény, de különösen esemény azért, mert Zilahy a filmen ép oly nagytehetségű színész, mint a színpadon. Régi nagy népszerűségét bebizonyozza ez a nagy siker. De nemcsak mint kiváló színésznek jár elismerés Zilahynak, a Trikolor-filmek sikeréért. A rendezés nehéz munkájáért is őt illeti dícséret. Csütörtökön mutatja be utoljára az Apolló színház a szenzációs sikert aratott magyar filmeket.

* Psylander-premier az Apollóban. Hosszú szünet után most jelent meg ismét a Nordisk-filmgyár első Psylander-filmje, amelynek címe: Ne játsz a tüzzel! A szellemes Nordisk-film, amely a fővárosi előkelő mozisínházakban napok óta műsoron van, pénteken és szombaton mutatja be az aradi Apolló-színház.

Megakadt az orosz ellenoffenzíva.

(Hindenburggal kell mérkőzni a cár seregeinek Vilmánál. — Tiszthiány az orosz ármádiában. — A várháromszög teljes feladása.)

Távírtai tudósítás.

Budapest—Berlin—Pétervár, szept. 15.

A „Rjeccs” az orosz harcéri helyzetet nagyon szkeptikusan ítéli meg. Kifejti, hogy az oroszok északon további visszavonulásra kényszerültek, délkeleten pedig a szövetségesek előnyomulása arra kényszerítheti őket, hogy kiürítsék Rovnót. Tekintettel a szövetségesek itteni előnyomulására, a Szereth-menti harc kimenetele alárendelt jelentőségű. Néhány nap múlva tudni fogjuk, vajon az orosz offenzíva, a mely oly nagy reményekre jogosított, még folytatható-e.

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az a heves ellenállás, amellyel az oroszok Szereth-menti offenzívája találkozott, már is jelentősen gyengítette az ellenség támadó kedvét a déli szakaszon. Az orosz offenzíva megakasztásánál a csapatok kitűnő és megrendíthetetlen magatartásán kívül a tűzértségnek van nagy érdeme, amely az előretörő tömegeknek nagy veszteségeket okozott és állásaink visszavonulását különösen kitűnően fedezte. Az általános helyzet szempontjából a Szereth-menti orosz offenzíva nem több, mint egy epizód, amely északi előnyomulásunk tervszerű folytatására semmi hatással nincs. Az oroszokra nézve ez a Galicia keleti széléhez való görcsös ragaszkodás veszteségeik lényeges emelkedését jelenti, amivel szemben a legcsekélyebb stratégiai ellenértéket sem tudták megszerezni.

Ellenállhatatlan a központi hatalmak energiája.

Pétervár, szeptember 15. A „Rjeccs” csodálatlannal adózik annak az energiának, mellyel a központi hatalmak szinte járhatatlan mocsaras vidékeken átvezető utakat rendbe hozzák és járhatóvá teszik. Ott, ahol szükség van, tatörzsekkel építik az utakat és a munka végzésénél magánmérnökök vezetése alatt az egész lakosság dolgozik. Így készülnek az új utak. A munka oly gyorsan folyik, hogy minden nap sok-sok versznyi ut készül. Mérvadó politikai körökben azt hiszik, hogy a védelmi vonalat még hátrább kell visszavinni.

Vilmánál csatát kezdenek az oroszok.

Pétervár, szeptember 15. Az orosz hadseregben beállott vezérváltozásnak és a négy új főparancsnok ki nevezésének az orosz sajtó különösen nagy fontosságot tulajdonít. Általánosan azt a véleményt terjesztik, hogy az orosz visszavonulás megszakítása közvetlen küszöbön áll. Ezt megerősíti Polivanov hadügyminiszter távirata a Timeshez, hogy Vilmánál az oroszok nagyobb csatát fognak provokálni és ennek kimenetelét biztosra veszik. Miután a cár nemcsak katonai feje, hanem egyházi vezetője is népének, a vezetése alatt elért győzelemmel lehet tudniak önteni a népbe. Az új főparancsnokság már meg is kezdte nagyobb erők összevonását a Dünától délre és nagyon valószínűnek tartják, hogy az oroszok itt szembe fognak szállni Hindenburg-

gal. Hogy aztán ez az akció sikerül-e, az már más kérdés. De ha sikerül, az oroszok a közhangulat teljes megfordulását várják ettől az egy eredménytől.

A németek téli hadállása.

Kopenhága, szeptember 15. Rapington ezredes a Times hasábjain azt írja, hogy a németek helyzete jelenleg egészen olyan, mint Napoleoné volt Vitebszknél, vagyis akciójuk holt pontra jutott.

Az orosz hadsereget már nem fenyegeti a körülférés veszélye. Visszavonuló utjuk biztosítva van, miközben hátuk mögött mindent pusztasággá változtatnak. Ebben a sivatagban, ha eljön a tél, a németeknek is el kell pusztulniuk, bár most más a helyzet, mint Napoleon idejében volt. Azért tehát már most kell dönteniük a németeknek arról, hol rendezkednek be télre. Valószínű, hogy főerejükkel Vilmánál állanak meg és egy másik erős centrumuk Rovnótól délre lesz. E helyeket a németek valószínűleg nagyon meg fogják erősíteni, hogy feltartóztathassák az oroszok várható ellentámadásait. A hétszáz mérföldes front a téli háború idején nagy erőköt követel. Az oroszok így erősen reménykednek a télen és most mitsem akarnak tudni a békéről.

Az orosz főhadiszállás.

Bern. A Bund katonai munkatársa tudni véli, hogy az orosz főhadiszállás jelenleg vagy Minszkben, vagy pedig ettől északnyugatra a Molodetschnában van.

Tisztek nélkül maradt az orosz hadsereg.

Kopenhága, szeptember 15. A Politiken katonai szakértője írja: Az a hadsereg, amelynek a cár élére állt, még a municiókérdés teljesen kielégítő megoldása mellett is csak egy újonchadsereg, egészen hiányos tisztikarral és még hiányosabb altiszti létszámmal. Az a sorhadsereg, amelyet Oroszország a múlt évben harcra állított, a halottakban, sebesültekben és foglyokban szenvedett óriási veszteségek folytán, csaknem teljesen eltűnt. A hivatalos orosz jelentések alapján kiszámítható, hogy tavaly november 20-ig az orosz sereg halottakban 9700, sebesültekben 19.500 és foglyokban 3700 tisztet veszített. Ha tekintetbe vesszük, hogy csak ezután kezdődtek a nagy csaták a Kárpátokban, képzelhető, hogy az orosz hadsereg tisztekben mennyire szűkülöködik.

A grodnói orosz sereg üldözése.

Berlin. A sajtóhadiszállásról jelentik: Grodnó elestével az egész Nyemen vonal Meroz kivételével kezünkbe jutott és ezért operációink ezen a vidéken bizonyos nyugvóponthoz értek. Szélesönd azonban még sincs a frontnak egyetlen szakaszán sem. A nyugvó-

pontra nem jelenti az akciók szünetelését, hanem csak a kitűzött cél első részének befejezését. Szeptember harmadika óta, mikor Grodnót elfoglaltuk, szakadatlanul harcolunk, még pedig kielégítő eredménnyel. Előnyomulásunkat ezen a helyen a nehéz utánpótlás nem befolyásolja. Az utánszállítás ez ezzel előnyomulásunk tempója is gyorsabb lesz, hogyha küzdelembe helyezük a Bialosztokba vivő vasutat.

Előretűnésünk gyorsaságának a terep is nagy akadálya. Grodnótól keletre ugyanis a Bobr-mocsarak terülnek el. Az ellenség Grodnó eleste után keletre vonult vissza és Koslovicsitől északra igyekezett utóvédjével feltartóztatni a németeket. Az oroszok a Nyemen mellett Grodnótól délre tartották állásaikat, azonban Gallwitz tábornok hadserege kemény harcok után innen is elfűzte őket. Az ellenség igen erős állást foglalt el a bjalovesi erdőség és a Svislocs torkolata között. Nagy erők és elegendő tűzértség állott szolgálatára.

A harcok igen hevesek voltak és ugyán-szik nemcsak az utóvédek, hanem az összes ellenséges erők részt vettek benne. Ennek az ellenállásnak, amely nagy veszteségekkel járt az oroszokra nézve, az volt az oka, hogy az orosz hadoszlopok visszavonulása csak nagyon lassan mehetett végbe és így fedezni kellett őket. Az oroszoknak azonban csakhamar ezt a kedvező állásukat is fel kellett adniuk. Ezután a Nyemen északi részén levő orosz állások sem tarthaták tovább magukat és menekülészserűen kellett visszavonulniuk a Kotra-szakaszra. Ezzel azután a Nyemenen való átkelésünk veszélyeség nélkül végrehajtható volt. Gallwitz dél felé fordította az ellenséget, a mely nem tudott megállani a Polanka és a Haninka mentén készített állásaiban sem. Gallwitz hadserege egyre közelebb jutott a Rusz-patak magaslatain előre elkészített erős orosz állásokhoz. A német támadások a helyen annyira elsűrték voltak, hogy az ellenségnek menekülnie kellett a Zelvianka mocsár vidékének nyugati szegélyéig. Volkovisek városa a kezünkbe jutott. A német csapatok rohammal elfoglalták Pieski magaslatait és a Zelvianka-szakaszt. Az orosz védelmivonal újra megintgott és hátrálnia kellett, n hogy a mocsárba szoruljon. A most következő napokon ezen a szakaszon döntés fog történni, mert olyan a helyzet, hogy az ellenség sehol sem fejthet ki hosszabb ellentállást.

Az a nagy csata, a mely Vilmától északra egészen a Poléziáig terjed, mind stratégiaiilag, mind pedig taktikailag igen kedvezően áll ránk nézve úgy, hogy a legközelebbi döntés újabb sikereket hoz a német fegyvereknek. Az oroszok, akik úgy látszik a cár parancsára néhány napig felhagytak a pusztító harcmodorral, visszavonuló utjukban most megint porrá égetik a községeket és elűzik a lakosságot.

Pánik Minszkben.

Kopenhága. A dünaburgi és vilnai menekültek elbeszélései Minszkben nagy pánikot idéztek elő. A lakosság menekül a városból. A kormányzó felhívást adott ki, melyben nyugalomra inti a népet.

Riga ostroma előtt.

London. A Times tudósítója az orosz frontról a következőket jelenti: Riga komolyan veszélyeztetve van, miután a németek délen a város elé megérkeztek. A hatalmas védőművek azonban remélhetőleg sokáig fogják feltartani az ellenséget.

Titokzatos német tervektől fél az orosz közvélemény.

Kopenhága. A Vjedomosti a németek jövő terveivel foglalkozik. Azt hiszi, hogy a németek Moszkva felé mennek, hogy Oroszország északi részét elválassza a délitől. Ezzel szemben a Djen óva inti a közönséget, hogy az aránylagos esendből azt lehet következtetni, hogy a németek feladták azt a tervüket, hogy északra nyomuljanak előre és szokásuk szerint a legapróbb részletekig előkészülnek egy újabb, hatalmas előhatolást véghezvinni.

Miért verték meg Nikolajevics nagyherceget?

Kopenhága. A Vjedomosti cikket ír, melyben megvédi Nikolajevics nagyherceget. Azt írja, hogy a nagyherceg fényes stratégiai művészete az orosz hadsereg három súlyos hibáján hajótörést szenvedett. Először nem állottak elegendő vasutak a terv rendelkezésére, másodsor nem volt vasutanyag és harmadszor pedig hiányzott a muníció és a hadieszköz. A nagyherceg azonban dacára ezeknek a hibáknak képes volt a visszavonuló hadsereget a megsemmisüléstől megóvni, úgy hogy a tőrsereg ereje még mindig nincs megtörve.

Diktátort keresnek Oroszország élére.

(A kormány lemondása. — Feloszlatták a dumát. — A Fekete százak munkában.)

Távirati tudósítás.

Berlin—Pétervár, szept. 15.

Pétervári hírek szerint a kormánykörökben a diktatura szigorú kezelését tervezik. A Fekete block nevében Déloroszországban proklamációkat terjesztenek, melyekben a дума feloszlátását és egy új erős kormány létesítését követelik, hogy a forradalmi elemeket eltávolítsák. A дума körökben híre jár annak, hogy a dumát fel fogják oszlatni, miután a дума és a kormány között a tárgyalások eredményteleneknek bizonyultak. Allítólag Goremykin miniszterelnök már szombaton felakarta oszlatni a dumát, de a pénteki minisztertanács elene határozott.

A дума követeléseit.

Kopenhága. Pétervárról jelentik: Goremykin a cárhoz utazott, hogy a дума követeléseiről jelentést tegyen. Azt hiszik, hogy Goremykin és több miniszter társa a legközelebbi napokban beadják lemondásukat. Hogy ki lesz az új kormányelnök, azt még nem tudják, de úgy hiszik, hogy az új kormány meg fogja kísérteni a dumával való tovább munkálkodást, anélkül, hogy az összes követeléseit teljesítse.

Lvov herceg a jövőendő államfője.

Berlin, szeptember 15. A Ruskoje Slovo jelentése szerint Péterváron és Moszkvában szakadatlanul tolnak a tanácskozások és ülészek a reform-politikusok és a közélet előkelő férfiai között. A tanácskozások egy koalíciós minisztérium megalakításáról beszélnek. A kabinet tagjai között szerepelnek a mostani miniszterek és a politikai pártok összes fejei. Hogy ki legyen az új kabinet feje, még nincs véglegesen eldöntve, de Péterváron és Moszkvában is egyaránt oda irányul minden kívánság, hogy a kormányelnöknek kimagasló egyéniségnek kell lennie, aki nemcsak a kormánynál, hanem a közönség előtt is népszerű. A beavatott körök véleménye szerint Oroszország jövőendő államfője csakis Lvov herceg lehet, akit valószínűleg megbíznak az új kabinet felvételével és megalakításával.

A forradalmi Oroszország.

Berlin. A Vossische Zeitung szerint egy igen jól értesült orosz politikus Oroszország belpolitikai helyzetéről így nyilatkozott:

— Oroszországban most a hazafiasság és a forradalom keveréke uralkodik, mely a lehetetlent is lehetővé teheti. A várható konfliktust előre jóslani itt is annyi lenne, mint a sorshuzásnál.

Széninség fenyeget Oroszországban.

Hága. Az orosz lapok a Spitzbergák anexióját követelik, hogy az ottani szénbányákat kihasználhassák.

Diktaturát követel a reakciós-párt.

Pétervár, szeptember 15. A legszélsőbb jobb párt új elnöke, Bobrinszky gróf a cárnak személyesen átadott egy memorandumot, a melyben azt kívánja, hogy a cár oszlassa fel azonnal a dumát, szüntesse be a lapokat és teljesen tiltsa be a szövetséges egyesületek és szervezetek működését. Mindezeknek az intézkedéseknek a sikeres keresztülviteléhez a memorandum a diktaturát tartja feltétlenül szükségesnek. A memorandum nem jelöli meg, hogy a diktátort kinek személyében gondolja, nyílt titok azonban, hogy a jobbpárti Maklakow volt belügyminisztert tartja egyetlen alkalmas embernek. Maklakow maga sem vonakodik ettől a szereptől és ebben az irányban Goremykin miniszterelnöknek ajánlatot is tett. De nagyon hideg fogadtatásra talált. Pétervárról azt beszélik, hogy a cár Maklakow törtetését a következő szavakkal jellemezte: Egy diktátornak félelmetesnek kell lennie, Maklakow azonban csak nevetség!

H I R E K. LEGÚJABB.

Erkezett éjjel 2 órakor.

Amsterdam. Az angol kormány Amerikában állítólag kétszázötven biplánt és tíz óriási triplánt rendelt meg, az utóbbiakat úgy, hogy képesek legyenek arra, hogy a tengert egytolytában keresztül repüljék.

Davos. Franciaországból érkező hírek szerint Párisban a legközelebb be fogják szüntetni a gázvilágítást, miután a gáz-olajhoz szükséges benzint a hadsereg igénybe veszi. A közönséget felszólították, hogy petroléumot használjon.

Berlin. A Wolf-ügynökség newyorki magántudósítója szikratáviró útján jelenti: Az Associated Press jelenti Washingtonból: Lensing államtitkár közölte az újságírókkal, hogy az Arabic ügyében Amerika még nem döntött.

London. A Reuter ügynökségnek jelenti Newyorkból. Egy francia-angol pénzügyi bizottság ezermillió dollárnyi kölcsönt akar felvenni francia és angol kormánykötelezvényekre. Az Egyesült Államok kormánya a kölcsön nyelbeütésétől távol tartja magát.

Frankfurt. A Frankfurter Zeitung jelenti: Az amerikai lapok közlik, hogy az Egyesült Államok a gyapot feltétlen dugáruknak minősítése miatt erőlyes tiltakozást küldött Londonba.

London. A Morningpostnak jelenti Sanghaiból: Monarchisztikus agitátorok lapot alapítottak, melynek első száma tegnap jelent meg ren óri díszlet mellett. Az újság megjelenése ellen nagy tüntetések voltak. Az újság házáat bombákkal elpusztították. Négy embert megöltek és többen megsebesültek. Sanghaiban a monarchisták ellen igen ellenséges a hangulat.

London. E hó 14-ére virradó éjszakan a német Zeppelinek újabb támadást intéztek az angol keleti partvidék ellen. Több bombát dobtak le, de senki sem sérült meg és anyagi kár sem esett. A léghajókra szállítható, beöltött védőgázyuk tüzeit. Az előbbi támadásoknál összesen kilencen sebesültek meg.

Zürich. A Neue Züricher Zeitungnak jelenti Hágából: Egy havrei távirat megcáfolja azt a hírt, hogy a nyugati frontra olasz csapatok érkeznek.

Stockholm. Pétervárról jelentik: A duma-elnök kijelentette, hogy ezentul nem fogad el interpellációkat a hadvezetőség ellen, miután most a cár a hadvezető és a cári intézkedéseket nem lehet a kritika tárgyává tenni.

Varsóból jelentik: A fő kormányzó feloszlatta a város polgári bizottságát, miután az többször túllépte hatáskörét.

London. A koronatanács elhatározta, hogy a Zeppelin-támadások miatt az angol kormány fontosabb ágait az ország más vidékeire helyezi át.

Csernovic. Az utóbbi napokban több repülőharc folyt le a környéken. Egy biplánunk egy orosz monoplánnal tizenkét lövést adott le. Az orosz repülő lezuhant és meghalt. Tegnap a környéken elfogott orosz fogoly elmondta, hogy Oroszországban nagy patronhiány uralkodik és a municiópótlás teljesen desorganizált. Az utóbbi időben az oroszok csak amerikai patronokat használtak.

Saloniki. A Journal de Salonique jelenti, hogy Kréta szigete körül több uszó akna tűnt fel, amely a hajózást igen nagy mértékben veszélyezteti. Több aknakereső hajó in lult az aknák kihalászására.

Amerika Dumba nagykövet visszahívását kéri.

Bécs. A Neue Freie Presse estilapja közli ma a monarchia washingtoni nagykövetének az amerikai kormánnyal támadt konfliktusát. A washingtoni amerikai nagykövet a külügyminisztériumban a következő jegyzéket nyújtotta át:

Dumba nagykövet elismerte, hogy kormányának javaslatokat tett arra nézve, hogy az amerikai municiógyárakban nehézségeket okozzon. Az amerikai kormány ezt a nagykövetnek kormányához intézett levelének másolatából tudta meg. A levél vivője amerikai polgár volt, aki amerikai utlevél védelmével utazott. A nagykövet beismerte, hogy Archibald segítségét igénybevette, hogy kormányának hivatalos tudósítást küldhessen. Minthogy beismerte, hogy összeesküvést tervezett a az amerikai nemzetvényt és törvényes kereskedelmét meg akarta zavarni, minthogy továbbá amerikai utlevél által védett amerikai polgártól akart használni arra, hogy titkos hordozója legyen ellenséges vonalakon keresztül hivatalos jelentéseknek, ami a diplomáciai szokásoknak nyílt megsértése, azzal bizott meg engem az elnök, hogy tudassam excellenciáddal, hogy ez Egyesült Államok kormányának nem kelleme, ha Dumba nagykövet képviseli továbbra is Washingtonban a cs. és kir. kormányt. Abban a meggyőződésben, hogy a cs. és kir. kormány belátja, hogy az Egyesült Államok kormánya a nagykövet visszahívását nem követeli, hanem annak inkorrekt viselkedése miatt azt kéri, az amerikai kormány mélyen sajnálja, hogy ezt a lépést meg kell tennie és biztosítja Ausztria-Magyarországot arról a forró óhajásáról, hogy az osztrák-magyar monarchia és az Egyesült Államok közt továbbra is szívélyes és barátságos legyen a viszony.

Amint ismeretes, Dumba nagykövet Archibald amerikai újságíró útján levelet küldött külügyminiszterünkhöz és tudomására adta, hogy a clevelandi Szabadság főszerkesztőjének memorandumával egyidejűleg elfogadta annak minden propositióját, amely a municiógyártásban dolgozó osztrák és magyar munkások sztrájkba-állítására vonatkozik. Archibaldot az angolok Falmouthban elfogták,

a nála levő iratokat elvették, majd öt szabadlőrre helyezték, de Dumba levelét másolatban megküldötték a washingtoni kormánynak.

— **A cár és az angol király végzetes időköt emlegetnek.** Londonból jelentik: A cár abból az alkalomból, hogy átvette az orosz seregek fővezérletét, a következő táviratot küldte az angol királynak:

— Ebben a kritikus időben, melyet birodalmam átél, elhatároztam, hogy átveszem seregeim fővezérletét. Ez alkalommal kifejezést kell adnom annak a meggyőződésnek, hogy Isten segítségével a szövetségesek közös erőfeszítése végleges győzelemmel koronázza majd ezt a véres háborút.

Az angol király a táviratra így felelt:

— Nagy megnyugvással vettem tudomásul az elhatározást. Hittem, hogy Isten segítségével bátor seregei a szövetségesekkel együtt kivívják a végleges győzelmet és becsületes, termékeny békét érnek majd el. Gondolataim ezekben a végzetes időkben inkább mint valaha, önhöz szállanak.

— Románia és a négyesszövetség már hosszabb idő óta állandó tárgya a napilapok cikkeinek. Valósággal szükséges tehát, hogy tájékozódjunk geográfiai tekintetben is a sokat emlegetett Balkánállamról és a vele szomszédos területekről. Freytag G. és Berndt bácsi térképkiadvállalat kiadásában most jelent meg és egy korona harminc fillérért megrendelhető Románia legújabb térképe, amely ennek a célnak megfelel, mert tiszta kivitelben, könnyen olvasható helynevekkel mutatja a Belgrád, Szófia, Odessza, Kolomea és Miskolc közé eső területet, tehát nemcsak Romániát, hanem Bulgária és Szerbia egy részét is, a sokat emlegetett Besszarabiát, egész Bukovinát, Galicia egy részét és jelentékeny területet Magyarországból. A szakértelemmel kidolgozott térkép a vasutak és utak hálózatait és a katonai megerősítéseket is feltünteti, ami értékét rendkívül növeli.

— **Aradi vasúti tisztviselők Radomban.** A főhadparancsnokság ma teszi közzé a megszállott lengyel tartományok katonai igazgatásának tervezetét. Tegnap az *Aradi Közlöny* megírta, hogy a vasutagazgatáshoz a Máv. tisztviselői közül is beosztanak többeket. A vasutaknak az okkupációs területen való egyéges igazgatása és üzeme céljából „A cs. és kir. hadivasut parancsnokságát” létesítették. Ez a parancsnokság adminisztratív és üzemi feladatokat lát el a cs. és kir. hadügyminiszterium alá van rendelve és azzal közvetlen szolgálati összeköttetésben van. A cs. és kir. hadivasut elsősorban tekintetbe jövő vonalait a következők: Consochova—Kielce, Granica—Kielce, Kielce—Ivangorod, Tomaszov—Bzinek—Nadbrzezic, Kasimierz—Sosnowica, Strzemkiesice—Golorov—Dabrova, a dabrovai szenterületen levő szénzállító vasutak, Granica—Zabkovic, Rozvadov—Lublin, Ivangorod—Lublin—Cholm, tovább keletre Lublin—Lubartov, majd északra Belzec—Cholm. A cs. és kir. hadivasut parancsnokságának székhelye Radom. A vasut parancsnokává Schnitzler Narziss vezérőrnagyot, a Banjaluka—Dobarljin-i cs. és kir. katonai vasut parancsnokát nevezték ki. Mint értesülünk, a radomi vasúti parancsnoksághoz az Aradi és Csanádi vasutak öt tisztviselőjét és harmincnégy aliszjtjét is beosztották. Reichner László mérnök a pályafentartási osztályhoz, Kara István, Elemér György, Bukovszky Elemér, Aranyossi Béla és Halász N. a forgalmi osztályhoz vannak beosztva. Radomba megy továbbá 34 mozdonyvezető, tüdő és kalauz.

— **Harmintehetes balták az Aradi Közlönyben.** A 111. számú tábori posta bélyegzőjével kaptuk az itt következő tábori levelezőlapot:

Tisztelt Szerkesztő ur! Az *Aradi Közlöny* augusztus 25-iki számát olvastam, amelyben írja, hogy a 2-es honvédek *Aradi Közlönyt* olvasnak. Nemesak ők, de mi 37-esek is olvasunk az *Aradi Közlönyt* és ez a legkedveltebb lap a táborunkban. A hogy a postát megkapjuk, mindjárt összegyűl a 37-es család és a legnagyobb érdeklődéssel halgatjuk, hogy mit ír az *Aradi Közlöny*. Minden lap közt a legtöbbször becsüljük. Pláne most 8 napi muszka-vadászat után nyugodtan olvasom bajtársaimnak mi is történt az alatt a többi harcoknál. Üdvözléta kedves szerkesztőségnek a 37-esektől. Fekete Tamás őrmester 37. gya. 12. század. (Tábori posta 111.)

A közvetlen levél írója Fekete őrmester a polgári életben Máriaradnán kéményseprő mester.

— **Unnep előtt fizessék a hadisegélyt.** (Levél a szerkesztőséghez.) A következő sorokat kaptuk:

— Alulírott zsidó családok mint előfizetők nagyvonalúan kérjük a tekintetes szerkesztőséget, miszerint szíveskedjék, esetleg lapjának útján odahatni, hogy a zsidó családok most kivételesen nem szeptember 18-án, hanem a zsidó ünnepekre — hosszunap Jom Kipurra — való tekintettel 17-én vehessék fel az őket megillető hadisegélyt. Azon reményben, hogy egy a tekintetes szerkesztőség, mint az illetékes fórum szívesen tesz eleget kérésünknek, maradtunk legnagyobb köszönetünk kifejezése mellett több aradi zsidó család.

— **Halálozás.** Rusz Péter kisjenői takarékpénztári tisztviselő, tartalékos főhadnagy-élete 36 ik évében, m. s. s. z. idegében, távol szeretteitől elhunyt. Temetés a castelnuovo várparancsnokság hivatalos értesítése szernit szeptember 11-én történt meg a castelnuovo katonai sírkertben. Halálát özvegye született Buzilla Ottilia és a fia Rusz Tibi gyászolják.

— **Magyar zászlók Bécsben.** Bécsből jelentik: A város tanácsa elhatározta, hogy a győzelmekeől ezentúl a magyar zászlókat szintén ki fogják tűzni a középületekre.

— **Elásott ötezer korona ezüst pénz.** Megírjuk, hogy a nemrég letartoztatott T. Lázár aradi borkereskedő kertjében a hatóság emberei ezüst pénzt találtak elásva. A kereskedő családja most annak közlését kéri, hogy az ötezer korona értékű ezüst pénzt csak elrejtve találták, de nem elásva.

— **Svájci vöröskeresztesek a kenyérmezői fogolytáborban.** Budapestről jelentik: A svájci vöröskereszt kiküldöttjei ma megtekintették a kenyérmezői fogolytábor, melynek minteszerű berendezése és a foglyokkal való kifogástalan bánásmód felett a legnagyobb megelégedésüket fejezték ki.

— **Zeneakadémiai vizsga.** Guthné Schwarz Klári és Marak Eula, Unger Mór zenetagoár növendékei, jeles eredménnyel vizsgáltak az Orsz. Magy. Kir. Zeneakadémián a IX-ik osztály zongoratanzakán, ugyancsak Kriszter Annuska sikerrel tette le a Zeneakadémia II. előkészítő osztályának vizsgáját.

— **Orvosi körökből.** Zimmermann Károly dr. aradvármegye közközházának igazgató-sebész főorvosa, lakását Arad, Ferdinánd-utca 7. szám alá helyezte át és ott hétköznapokon délután 2—3 óra között fogad.

— **Egyéves önkéntesi kiegészítő vizsga** olyanok számára, kiknek kellő iskolai végzettsége nincsen, f. évi november 8-án Budapesten külön bizottság előtt kezdődnek. Előkészítést felelősséggel vállal Engel keresk. szakiskolája (Lázár Vilmos-u. 2.) Bővebbet az intézeiben d. e. 12—13. és 7—8-ig. 3562

— **Amortisationalis (törlesztéses) kölcsönököt földekre** 50 évre 5.86. 30 évre 6.77 évi annuitás 92 árfolyammal, 50 évre 6.30 30 évre 6.80 évi annuitás 95 árfolyammal közvetít Szűcs F. Vilmos a nagyszabeni földhitelintézet képviselője Aradon, Karolina-utca 8. szám. 3450

— **Írógépeket, levélbélyeg-gyűjteményeket és egész könyvtárakat** méltányos áron vesz Kerpel Izsó könyvkereskedése. 193

— **Előnyös cipő-kiállítás!** Temesvári üzletem feloszlása miatt az összes onnan átszállított elsőrendű cipőt rendkívül mérsékelt áron boesájtom áruba. Weinberger János cipőárúháza, Arad, Andrássy-tér 20.

— **Iskolatászkák legnagyobb választékban** a Fischer Nagyáruházában a Szabadság-téren, gyermekcrocsik és gyermekszékek gyári rak-tára. Legelőcsőbb bevásárlási forrás Fischer Áruház. Pénykép kedvezmény. 227

— **Zsidó imakönyvek és szertartási cikkek** Pichler Sándornál Szabadságtér 1. sz. 3385.

— **Olcsó papírszalvéták Kerpelnél.** 198

— **Izr. imakönyvek Kerpelnél.**

Ezerháromszáz

mesterséges végtag.

(Ahol újra mozgékonyvá varázsolják a rokkant hősöket.)

Az *Aradi Közlöny* tudósítójától.

Budapest, szeptember 15.

Hatalmas teremben, széles polcokon száz meg száz gipsz-modell. Csonka emberi testek hü, pontos másolatai, kísérteties fehérséggel merednek combban elhaló alcótestek, széles férfivállak, melyekből csak néhány centiméteres kar-maradványok ágaznak lefelé. Szomorú gipsz-szobrok, fájdalmas torzók, melyek mind egy-egy megrokkant, régi egészségébe egészen soha vissza nem térő férfifeletről beszélnek.

Dollinger Gyula egyetemi tanár tervei alapján, Dollinger Béla egyetemi tanár felügyelete és Dömötör Pál felsőipariszkolai igazgató igazgatása alatt folyik a munka. A gyönyörűen berendezett hatalmas műhelyek Reich Miksa orvosi műszerész vezetése alatt állanak.

Sorra járhatjuk a munkatermeket. Az elsőben a modell-negatívak vannak. Gipsz-pólyából pontos másolatot vesznek a csonka testről. Az üres vázakba készítik aztán a gipsz-modelleket. Ez pontos másolata az emberi testnek, úgy, hogy ezen dolgozhatnak aztán. Kirajzolják, hogy hova kerülnek a bőr- és csőpeloták, a sinek és a művégtagok többi alkatrészét.

Az egyik teremben a pólya-vázakat tisztogatják, a másikban kiöntik a formát, a harmadikban rárajzolják a bőr- és vasrészek helyét, egy másikban a bőrdolgokat gyártják és külön teremben dolgoznak a kovácsok, cipészek asztalosok és alsólébszárkészítők.

A munkások háromnegyed része rokkant katonák. Néhány hónappal ezelőtt még a fronton jártak, azóta harcoképtelenek lettek. Egyik-másik a régi mesterségét folytatja, de a legtöbbet most fogtak csak erre a mesterségre.

Szvetek Lajos Szerbiában küzdött. lábát elvesztette. Műlátat készít — műlábbal. Takács Szilveszter ma a műhely egyik legszorgalmasabb munkása, néhány hónappal ezelőtt sokat emlegetett bravurt vitt véghez: átuszta a Visztulát és igen értékes adatokat hozott felderítő utjáról.

A kovácsműhelyben lilá és sárga lángok élénk fényében a munkaköpenyek alól szintén katonaruhák látszanak. Balla Miklós mutatja az összeszabdalt kezét, a többi legények is mind sebesültek, legnagyobb részük amputált. Látható, mint szerelik rá a modellre a művégtagrészeket. A gipszmodelleken cédua lóg: „1271. Róth Armin, balcomb amputálva.” Négy legény bőr- és vasalkatrészeket hoz, csattog a kalapács, sürgős a munka. Róth Armin már nagyon türelmetlenül várta a bal lábát. A szám 1271: Hány művégtagot szállítottak már eddig? Az eddigi megrendelések száma 1339. De hála istennek, sok e között a kisebb segédeszköz, fűző, orthopéd cipő stb. is.

Minden rokkant két lábat kap. Egy munkalábat, mely műhelyben, mezei munkánál igen ügyesen, kényelmesen használható és egy szépen kidolgozott „kozmetikus lábat”. Bámulatos ügyes szerkezetük van ezeknek a lábaknak. Térdben, lábfejben hajlanak és az ügyesebb amputáltak néhány hét alatt tökéletesen járnak velük.

Gnigiczor József, azelőtt géptegyverostagnál volt, vitézségi és bronz érmet szerzett, most itt dolgozik a felső ipariskola épületében berendezett művésztag gyárban.

Fürgén jár-kei, szaladgál, pedig mülába van. Mutatis, mint forgatja, emelgeti mülábat.

— Nem fárasztó?

— Akár egész nap eljárak vele. És mégsem fáradok el.

A cipőműhelyben vagy harminc rokkant cipész dolgozik. Külön tudomány ezeknek a cipőknek az előállítására. A legfurcsább alakok, a láb sérülése szerint alkalmazva. Az egyikben tízenöt centiméteres belső sarok, másikon vas támaszték, harmadikon acélbetét van parafarétegbe beágyazva.

Hosszukás, keskeny folyosón néhány katonára várakozik. Az egyik széken, fiatal szöke legény ül. Mindkét lába amputálva.

— Elhoztam javítani a lábaimat, — mondja — megvárom, amíg elkészül, mert hát nélküle nem igen érek valamit.

(Bizony, igen sokszor előfordulhat, hogy javításra lesz szükség és fontos dolog, hogy országsszerte megszervezzék azokat a műhelyeket, ahol ezeket elvégzik majd.)

Elkészül a müláb, felcsatolják. A szöke legény felugrik és bot-nélkül indul kifelé.

— Bot se kell?

— Minek az nekem. Épen olyan jól megyek, mint azelőtt. Az ember mindent megtanul, ha nagyon akarja.

Tisztelgett és vidáman, mosolyogva távozott a szöke, rokkant katona. Német Imre a neve és civilben boltiszolga volt Hódmezővásárhelyen.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak a kik felejtethetetlen jó férjem, illetve apánk temetésén részvételükkel igyekeztek térdalmunkat enyhíteni, eseten mondunk hálás köszönetet.

Osv. Kádár Józsefné
és gyermekei.

3550

Jó tanács.

Beteg ön?

Orvosságot keres?

Régi egészségét óhajtja visszaszerezni?

Szabadulni óhajt bajától?

Értékes, kipróbált szer ajánlunk önnek! Nem is

Késérő, inkább savanyú! 3431

Igyék állandóan BORSZÉKI savanyúvizet!

Kapható Aradon mindenütt.

* Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.

APOLLO

SZINHAZ.

Szeptember hó 16-án,
esütörtökön

TRIKOLOR FILM.

A becsapott újságíró

Komédia 2 felvonásban.

Őrház

a Kárpátokban

Aktuális dráma 3 felvonásban.

Irta: GERE ZSIGMOND.

Rendezte: ZILAHY GYULA.

Tutyu és Totyó

Vígjáték 3 felvonásban.

Az előadások kivételesen
5, 7 és 9 órakor kezdődnek és

nem folytatólagosak

Szabadalmazott és törvényesen védett vetőmag- csávázószer „ANTISPORA-VITA”

Haza! és külföldi szaktörvények megállapították, hogy az Antispora-Vita az összes vetőmag felé, de elsősorban az őrjög által hazánkban állandóan fenyegetett búzának csávázására a legmegfelelőbb

és így a mezőgazdaságban nélkülözhetetlen.

Kilója 1 korona 40 fillér.

Részletes ismertetővel és használati utasítással szolgálnak a vevőelárústók:

SCHWARZ ES TAUBER
nagykereskedők, NAGYKANIZSA.

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő
ablakredőnyök gyári rak-
tára.

Gyermek-kocsik

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, diszmű- és játék-
áru üzletében 1581

Arad, Szabadság-tér 21.

ZSIR

prima, egészséges idei.

Szalonna

és

Burgonya

napi árban kapható

Kalmár Endréné

Arad, Asztalos Sándor- és
Chorin-utca sarok.

670. Telefon szám 670.

Nyomtatványok

osinos kivitelben készülnek az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Ziffer és Hollós
írógépvállalatát
Weitzer János-u 11.
szem alá (főpostával
szemben)
helyezte át.
Barai Károly

vas- és rézbutor készítő

ARADON,

Asztalos Sándor-utca 1-5.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat, sodrony ágybetéteket, sodrony kocs-üléseket, gyermekágy és gyermek-kocsikat, réz-karnisokat, mosdó-asztalokat felszerelve, össze-
esukható ágyakat és matracokat. Szállodal és kávéházi, kórházi és intézetek berendezését. Elvállalok minden e szakmába vágó munkát a legjutányosabb árak mellett. Vidéki megrendeléseket pontosan eszköziök. 801

ÉRTESÍTÉS.

WALCHER BERTA asszony

az általa alapított

nemzetközi
társalgási szalont

Erzsébet királyné-körut 35. sz., földszint (be-
járat József főherceg-ut 18. sz. alatt szept. 15-én

megnyitotta.

3563

További jelentkezéseket és beiratkozásokat a társalgási, valamint német, angol és francia órákra Walcher asszony hétköznapokon d. u. 5-7-ig fogad el. Társalgási órák sürgős kíván-
ságra hetenkint kétszer este 8-9-ig is tartanak.

Hirdetmény.

Folyó hó 17-én, pénteken
reggel 8 órakor az aradi ló-
vásártéren a kisszentmiklósi
lókórházból

kimustrált
14 darab ló

nyilvános árverésen el fog
adatni.

Kisszentmiklós, 1915. szept-
ember 13. 3546

A kisszentmiklósi lókórház
parancsnoksága.

Költözők

figyelmébe!

villany bevezetéseket,
csillár átszereléseket
jutányosan végez

Kalmár József

villanszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

URÁNIA

Csütörtökön

Berlinben, Bécsben és Budapesten eddig 1000 előadást ért:

A rezervista álma

Hőseink harca a Kárpátokban

Ziehner zenéjére összeállítva 4 részben.

31

Előadások nem. folytatólagosak.

Kedvezmények nem érvényesek.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

Vastagabb betűkkel kívánt szavak aláhúzással jelzendők.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

Az apróhirdetések előre fizetendők.

A hirdetések délután 1/6 óráig vétetnek fel.

ELLÁTÁS.

Uri családnál

jó házi ebédkoszt, házból kihordva kapható. Értekezni lehet Fejér Gyula fűszerkereskedőnél. 3528

ALKALMAZÁST KERES.

Egy jó házivarrónő

házkhoz és vidékre ajánkozik. Cím Mátyásné, Árpád-tér 5. 8559

Cukor őrlést

elvéllal mm.-ként 8 koronáért az Első Aradi Piskótagyár Arad, Gr. Tisza István-ut. 8560

Fehérnemű javítást

elfogad Kápolna-u. 8. 8525

Ügyes fiatal asszony

bejárónőnek ajánkozik a délelőtti órákra. Cím a kiadóhivatalban.

ALKALMAZÁST NYER.

Gabonaszakmában

jártas fiatalember azonnali belépésre kerestetik. Ajánlatok „Gabona” jellegre a kiadóhivatalba kérek. 3558

Fogorvoshoz

egy kisasszony asszisztensnek kerestetik Dr. Székely Károly Battyhány-utca 27. 8561

Egy rokkant katona

vidéken való újságelárusításra, az utiköltség metéritése mellett, állandó foglalkozást talál Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatala.

Irnok

vagy jelölt, kinek ügyvédi irodái több évi gyakorlata van és románul tökéletesen beszél, alkalmazást kaphat dr. Méri ügyvédnél, Borosjenőn. 8554

Egy nagyobb kifutó fiu

felvétetik. Cím a kiadóhivatalban.

INGATLAN.

Székely Kovasszincen

prés, hordók és kuttal, az ideiglenes kitérő terméssel rögtön eladó. Csiky G.-utca 25. 3557

Közép-utca 25/a. sz.

jól jövedelmező ház, előnyös feltételek mellett eladó. Bővebbet az Aradi Kereskedelmi Banknál. 8545

Eladó

Fácán-utca 6. számú sarokház minden elfogadható árban és egy jól berendezett lakatos műhely, esetleg a szerszámok külön-külön is eladatnak. Értekezni ugyanott. 8518

ÜZLETEK.

Egy jömenetelő

iparvállalat gépekkel felszerelve, nagy munkakörrel, a befektetett tőkét egy év alatt ki lehet keresni, betegség miatt eladó. Cím a kiadóhivatalban. 8514

LAKÁST KERESNEK.

Keresek egy 2 szobás

lakást, cselédszoba, konyha, minden hozzátartozóval. Csulinczy Pálné Arad, Ferdinánd-utca 4. szám. 8558

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó lakás.

Batthyány-utca 82. számú (Kohn-féle) ház II. emeletén lévő egy hatszobás lakás összes mellékhelyiségeivel együtt 1915. november 1-től 1916. május 1-ig bármi elfogadható áron kiadó. Felvilágosítással szolgál Dr. Fischer Jenő ügyvédi irodája (Batthyány utca 27.) d. u. 1/8—5 óráig. 3547

Modern

négyszoba, előszobából álló parkettázott földszinti lakás (egyik utcai szobába lépcsőházból külön bejárat) villany, gázberendezéssel, Török I.-u. 1/b. új házban november 1-ére kiadó. 2647

5 szobás utcai

elsőemeleti lakás szép fekvésű új házban és egy 3 szobás másodemeleti udvari lakás minden komforttal és mellékhelyiségekkel együtt, azonnal Petőfi-utca 10. szám alatt kiadó. Bővebbet a házmesternél.

2 szobás utcai lakás

előszobával, november 1-re Flórián-utca 7/a. szám alatt kiadó. 3184

Kiadó!

elegánsan butorozott 2 szobás lakás, fürdőszoba (gázkályhával), esetleg konyhahasználattal is. Értekezni 1/2 től 1/4-ig Könyök-utca 6. sz., földszint 5. 8861

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Oltrom

olcsóbb mint a piacon, legfinomabb körtét, szőlőt és más gyümölcsöt ajánlok. Galler Anna, Deák Ferenc-utca Fehér Kereszt épület. 8885

10 darab

nagy boroshordó eladó, Arad Gál Temető u. 21. 3540

Veszek

uraktól levetett férfi ruhát, utazó városi bundát, valamint használt butorokat a legmagasabb árban. Bleier Ignác, Szent Pál utca 12. 8085

Lack

1 pántos cipő párja K 8, bársony pántos K 8, chewro 1 pántos K 11, bársony fűzős regatta K 11, bársony gombos regatta K 11, lack 1915. divat, 1/2, Tango K 10. Cipő Tőzsde, Apolló mozi mellett. 8406

Új és használt

iskolakönyvek Pichler Sándor könyv- és papirkereskedésében. Szabadság-tér 1. Telefon 308. 781

KÜLÖNFÉLE

Elvesztett

kedden este a Weitzer János-utcában egy ridikül, melyben egy csomó kulcs volt. Kéretik a becsületes megtaláló, azt a lap kiadóhivatalába átadni, hol jutalommal részesül.

Ellenőrző pénztárakat

és írógépeket jótállás mellett javít Schmotzer és Bodnár műszerészek. Perényi-utca 6. Telefon 883. Ugyanott elsőrendű územ kellékek raktáron. 8175

Aranyat és Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becserél; ugyszintén régiségeket vesz és elad 698

Losonczy Lajos

órák és ékszerész üzlete ARAD, Szabadság-tér. Telefon 964.

Ertesítjük a n. é. közönséget, hogy

az összes őszi és téli

cipők

már megérkeztek.

Kérjük a címre ügyelni és üzletünket nem összetéveszteni.

Cipő Tőzsde

Apolló mozi mellett.

Tekintse meg kirakatainkat. Eladás nagyban és kicsinyben. 8401

Miután sikerült egy tömegben

3000

méter

őszi és téli szöveteket

2000

méter

fekete és divat

bársonyt

rendkívül előnyösen beszerezniük.

Saját érdeke,

hogy őszi és téli szükségletét az olcsóságok-ról már ismert üzleteinkben szerezzék be mielőbb.

Kész pongyolák már 496 fill.-től

Flanell bluzok már 296 fill.-től

Fekete divataljak már 7.—kor.-tól feljebb.

Elvállaljuk minden szakmába vágó cikkek mérték utáni elkészítését jutányos árban.

Vidékre utánvét mellett gyorsan és pontosan szállítunk.

Tessék mintákat kérni. Tisztelettel:

Marosparti Áruházak

tulajdonosa.

Főüzlet:

Förroy-utca gróf Hunyady-palota.

Fióküzlet:

Weitzer J.-u. a főposta mellett.

Bevásárlás alkalmával említse meg, hogy a hirdetést lapunkban olvasta.